

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.
Rokopisi se naj pošljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.
Stane četrletno: 1 šiling.
celoletno: 4 šilinge.
Za Jugoslavijo
četrletno: Din. 25.—
celoletno: Din. 100.—
Pozamezna številka 10 grošev.

Leto VII.

Dunaj, 2. marca 1927.

Št. 9.

Vabilo

na

redni letni občni zbor

Političnega in gospodarskega društva
za Slovence na Koroškem

ki se vrši:

v četrtek dne 17. marca t. l. ob 10. uri dop.
v društvenih prostorih v Celovcu.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Referat o društvenih načelih.
3. Volitev novega odbora.
4. Določitev članarine za leto 1927.
5. Predlogi članov.
6. Slučajnosti.

Opomba: Predlogi članov se morajo vsaj 8 dni poprej vpslati pismenim potom društveni pisarni. Dostop k občnemu zboru je dovoljen samo društvenim članom.

K veliki udeležbi vabi

Načelstvo.

Dobra volja.

V zadnjem času opažamo, kako se v Jugoslaviji vedno bolj upoštevajo želje nemške narodne manjšine. Listi poročajo, da se njeni zastopniki pogajajo z vlado, da bi se osnovne šole postavile na edino pravilno podlago pouka v materinem jeziku in da se pouk nemških otrok poveri nemškemu učitelju. Vlada je oboje obljubila upoštevati in temu primerno urediti zakon za osnovne (ljudske) šole.

Ali smemo pričakovati tako dobro voljo tudi pri nas? Pa morda že imamo? Kdor pozna naše razmere iz nemških in vladnih poročil, ta bo rekel, da imamo že davno vse. Dolgo je že, odkar je izjavil zvezni kancler v ime-

nu avstrijske vlade, da imamo 86 manjšinskih šol, v katerih je našim slovenskim otrokom dana priložnost, da se nauče tudi materinega jezika. Tudi v deželnem zboru v Celovcu se je dne 23. februarja 1926 povdarjalo, da imamo 86 šol z 205 razredi, v katerih da je dana možnost, da se otroci „morejo“ učiti materinega jezika. Prejšnji deželni šolski nadzornik je vedel celo pogočati, koliko slovenskih učiteljev da imamo na dvojezičnih šolah: 168. A če pogledamo te šole, kakšne so v resnici, pa vidimo, da se materni jezik rabi samo prve mesece prvega šolskega leta toliko, da se učitelj more razumeti z otroci, nič drugače kakor na nemških šolah med koroškimi Slovenci. Materin jezik se rabi, ker bi drugače pouka sploh začetni nemogli. Po premaganih prvih težkočah začetnega pouka pa se izključno goji samo nemščina, pa naj se šola imenuje dvojezična ali nemška.

Glede učiteljev pa naj nam vlada enkrat pove, koliko slovenskih je našela pri ljudskem štetju. Če bo resnico povedala, potem bo rekla, da nobenega, potem bo morala reči, da je ravno te učitelje, ker pozna njih sovraštvo do Slovencev, porabila v to, da je z njihovo pomočjo „popravljala“ ljudsko štetje, da je Slovence decimirala na „potrebno“ število. Taki v sovraštvu do Slovencev vzgojeni učitelji gotovo nimajo smisla in ljubezni, da bi slovenske otroke učili tudi materinega jezika, zato ga pa tudi ne učijo.

V primeri z zahtevami nemških manjšin so naše zahteve zelo skromne: Samo za prva tri leta zahtevamo pouk v materinem jeziku, ker si drugače dobrega pouka misliti ne moremo. In dober pouk bo vendar želel vsak oče svojemu otroku. Mi pravimo, če je staršem tako prav, da doma govore z otrokom slovensko, potem jim mora tudi biti prav, da se tudi v šoli uči slovensko vsaj tri leta, da mu šola ne postane mučilnica, ampak zdrava podlaga za vso

nadaljno izobrazbo. Za nadaljna šolska leta pa prepustimo popolnoma staršem, da sami odločujejo, kakšen pouk žele svojim otrokom. Če bo smela odločevati zdrava pamet, potem se bodo pridružili vsi slovenski starši, pa naj so pri stranki kateri hočejo, naši zahtevi, da naj otroci znajo oba jezika: materinega in nemškega. Da se to doseže, hočemo za slovenske otroke v tretjem šolskem letu po tri tedenske ure za vpeljavo otroka v nemščino, od četrtega leta naprej pa samo po tri tedenske dopoldanske ure pouk v materinem jeziku, vse drugo pa nemško. Kdo si upa trditi, da so te naše zahteve pritirane? Druga naša zahteva je tudi ista, kakor Nemcev v Jugoslaviji, da se pouk slovenskih otrok izroči slovenskim učiteljem. Naj se vsi tisti učitelji, ki jih vlada šteje za slovenske, odrečejo predvojni mržnji do Slovencev, ki jih sedaj smeši pred celim svetom, ki splošno priznava, kako grdo je sovražiti svoj lastni rod, kako grdo, sam pomagati raznarodovati svoj lastni narod. Ako pa ti učitelji ne morejo se znebiti mržnje do Slovencev, potem tudi vemo, da bodo tudi otroke učili tako mržnijo. Tega smo pa siti do grla, zato ne bomo odnehali prej, dokler si ne dobimo učiteljstva, ki bo naše otroke tudi ljubilo. Vemo, da bomo zato še pogosto iredentariji, a nas to še malo ne moti. Smo že navaženi, da strelja vedno iredenta, kadar druge municije zmanjka.

Dolgo se že borimo proti našim nezdravim šolskim razmeram, borili se bomo dotlej, da tudi pri nas zmaga zdrava pamet.

Čemu je vladni denar?

Povsod se priporoča, da se morajo spoštovati domače šege, domače ljudstvo, jezik, ki ga domače ljudstvo govori.

Učiti se mora, da je ljubezen do lastnega ljudstva dobra, da je učenje in negovanje materinega jezika lepo in priporočljivo. Samo

nisem mogel drugega kakor poslušati njo, da si izprazni svoje težnje.

Par dni pozneje pride zopet Ribejov Hajnža, ki je bil ta čas nekako moj kurir, in me opozori na govorico, ki jo je slišal pri Muceju.

Hilda se je baje izrazila prejšnji večer pri Muceju, ko je bilo tam precej inteligence zbrane, da sem jaz najmarkantnejša oseba cele okolice, češ, vsi drugi fantje so kakor vsakdajni dan, ki pride in zopet zgine.

Novega življenja ni v njih, k večjemu da ima kateri izmed njih novo obleko, da se postavi ž njo.

Jur, ta pa naredi iz navadnega dneva grom in strelo, in to da njegovemu življenju pravo formo, ki učinkuje na nas zaspance tako, da je cela naša provincija iz kakega njegovega polna govorce.

In kako' perfektno govori Jur nemško, bolj kakor naši vsi fortšritlerji in zraven ima vendar neke panslavistične aspiracije kar ga dela še bolj imposantnega!

Odslej bom iskala ožjega stika s tem ženinjalnim človekom, in radi tega bom tudi mojo zaroko oziroma poroko z gospodom Hochschmiedom nategnila na poznejši čas.

Spogledali so se vsi navzoči in Hochschmied, ki je bil, kakor je pravil Hajnža, pri tem navzoč, je postal ves zelen od jeze.

(Se nadaljuje.)

PODLISTEK

Rutarjov Jur.

(Nadaljevanje.)

Jaz sem jim to kaj rad privolil, ker se mi je bolje zdelo, da sami pregledujejo račune v mizi. Samo to jim ni šlo v glavo, da so vsi računali bili saldirani.

Vprašali so me, kaj to pomeni? Rekel sem, da ni nobeden zahteval plačila, in sem bil mnenja, da je vse poravnano.

Ogledali so si tudi tisto čudno puško in na moje začudenje so jo celo pustili, pač pa so vzeli iz miznice vse tiste račune in še moj podlistek, ki ga pa gotovo ne more nikdo brati, ker imam strašno slabo pisavo, in za uredništvo mi piše Druzov Fric, ki je bil pri vojakihi za feldbeblna.

Vi ne veste, kako zanimanje je bilo za mojo zmrđano figuro v Podlescah, in jaz sem to seveda dostojno upošteval in hodil po ulicah zravnanih kakor sveča.

Še celo ta čast me je zadela, da me je Štafiova Hilda, najlepša frajla daleč naokoli, neki dan prav prijazno takole nagovorila:

Gospod Rotter! Teško sem čakala trenutka in te priložnosti, ki se mi zdaj nudi, da govorim z vami. No, kaj pa takega? sem jo vprašal.

Nič! Veste, gospod Rotter: Vi ste roman, tičen človek, in jaz se navdušujem za take ljudi. Jaz ljubim namreč solche abenteuerliche Leute.

Ja, gospodična, sem rekel; ako bi vi rekli, da sem jaz simpatičen in da ljubite solche lieben Leute ali Herzen, s tem bi mi odvalili kamen od moje romantične duše, ma draga gospodična, inče me pa vaša izjava ne vznemirja dosti, ker v romantiki me žal ne dosega-te, v ljubezni pa mi nemara nočete slediti.

Ah, tiho o tem, je rekla, pohvalit vas moram tudi, ker sem vas videla pri „Aufmaršu“ zadnjič v Celovcu. S tem ste tudi pokazali, da se v politiki nagibate k nam in da v vas tisti nekdanji šovinizem slovanski gineva. Hej, gospodična, sem rekel, star vojak! Kadar se govori o kakem „Aufmaršu“, sem jaz najprvi zraven, ker mi je enkrat stotnik Kurman rekel, da po celem Koroškem ni boljšega človeka za halberote kakor jaz. Seveda sem tisti dan čakal v Celovcu zastoj na to čast. Oprostite, gospodična, zakaj pa vi niste peljala takrat vaš Jugendbund? Žalostno je povsila Hilda oči in rekla, da je bilo damam prepovedano iti.

No, kramljala sva še nekaj navadnih reči, smejala se vmes, in ljudje so hodili po ulici gor in dol, opazovali z raznimi čutili najin pomeneč.

Hilda si je nekaj štela v čast, da govori z junakom, ki je pred par dnevi pognal na čuden način celo vrsto upnikov in jaz seveda tudi

pri nas imamo list, ki nosi lepo ime „Koroška domovina“, je deloma pisan v slov. jeziku, ker so v koroški domovini tudi Slovenci, a še nikoli ni pisal, da se mora domače ljudstvo ljubiti, da se mora domači jezik spoštovati. Nasprotno, ker mi to delamo in učimo in tako spoštujemo, kar je domačega v naši domači koroški domovini, nas blati kot tujce, nas goni čez Karavanke, nas obrekuje kot nelojalne, državi nevarne iredentarije itd. Kaj je s tem obrekovanjem hotela „Koroška domovina“ doseči, se je sedaj pokazalo. Hotela je državi pokazati, kako je silno potrebna, da nas uči ljubezni do — hoteli smo reči — Avstrije, a zavoljo 6. marca ne moremo več reči. In vlada je uvidela njeno veliko potrebo in ji omogočila, da more bolj prosto dihati. Privoščimo ji podporo, ker je s tem par ljudi manj brezposelnih, ki so že prava nadloga naše države. Kdor se zanima za vse, kar Slovani slabega naredijo po celem svetu, a ne zna dovolj nemško, naj jo bere, mi smo koroški Slovenci, zato bomo brali „Koroškega Slovenca“, ker nam prinaša novice koroških Slovencev, in nam v podlistku obeta spet lepo koroško povest, pisano od koroškega Slovenca. Zato nabirajmo pridno novih naročnikov!

POLITIČNI PREGLED

Jugoslavija. Dne 23. februarja so se prvič sešle oblastne skupščine v Jugoslaviji. Oblastne skupščine so nekako nadomestilo za predvojne deželne zbornice, samo da ne sega njih moč tako daleč. Slovenija ima dve oblasti, ljubljansko in mariborsko. V ljubljanski oblastni skupščini je bil izvoljen za predsednika dr. Marko Natlačen, v mariborski dr. Leskovar.

Diplomatična borba med Anglijo in Rusijo. Angleška vlada je izročila ruskemu odpravniku poslovno noto, v kateri svari sovjetsko vlado pred protiangleško propagando. V noti opominja, da je sovjetska vlada 4. junija 1923 podpisala dogovor, po katerem se zavezuje, da ne bo podpirala nikogar, ki bi hotel netiti nezadovoljstvo ali pa podpihovati upor v Veliki Britaniji. Angleška vlada očita sovetom, da se niso držali te pogodbe in da rujejo proti Angliji. Ljudski komisar Litvinov pa je imel v izvrševalnem odboru komunistične stranke v Moskvi govor, v katerem je povdarjal, da ima ruska vlada dokaze v rokah, da vodi v Angliji nekaj bivših carističnih visokih dostojanstvenikov protirusko propagando in da to propagando podpirajo celo nekateri angleški ministri.

Kitajska. Meščanska vojska traja dalje. Kantonske čete uspešno napredujejo. Vrši se boj za neodvisnost Kitajske. Kitajska ima namreč to slabo lastnost, da nima močne armade. Radi tega si je morala pa pri raznih pogodbah nehati vse diktirati, kar so si želele velesile. Prišla je pa tudi na Kitajsko vest, da so si evropski narodi priborili prostost in tudi oni hočejo biti na svoji zemlji svoji gospodje. Južni del Kitajske se je toraj dvignil zoper vlado v Peking. Kantonske čete sicer ne predstavljajo enotno strujo. Imamo tu tri struje, ki so se združile, in sicer: narodnjake, socialiste in komuniste. V prvi vrsti pa je to narodni boj pa ne razredni, boj človečanske pravice celega kitajskega naroda. Pričakovati je, da se Kitajci otresejo tujcev, ki jim kratijo pravice in drže narod v verigah, v prvi vrsti Angležev. To je pa tudi težnja Rusije in v korist Rusije in radi tega ta napetost med Anglijo in Rusijo. Če kantonska vlada zmaga, se bo naslanjala na Rusijo, od katere se Kitajcem ni treba bati, da bi jih tako izkoriščala kakor Angleži.

Nikaragua. Zedinjene države severne Amerike prevzamejo v srednjeameriški republiki Nikaragui vse policijsko, vojaško in tudi finančno nadzorstvo, zlasti nad posojili, kakor so to svoj čas storile v Kubi. Končno ostanejo znatne ameriške čete v Nikaragui.

Rumunija. Rumunsko finančno ministerstvo izdeluje načrt zakona, ki bi bil naperjen proti blagovnemu dumpingu inozemske industrije. Po določilih tega zakona se bo onemogočal uvoz blaga iz onih držav, ki dajejo svoji industriji premije, da bi pospeševale svoj izvoz v Rumunijo in škodovale rumunski industriji z vsemi sredstvi.

DOMAČE NOVICE

Rinkole. (Poroka.) Zopet smo bili Rinkoljani enkrat prav židane volje, na svatbi našega mežnarja Andreja David, pd. Kropivnika, ki ga je poročil domačin Andrej Sadjak, župnik v Št. Lenartu pri Sedmih Studencih. Dobil je pridno dekle iz Šmihelske Marijine družbe, Micko Pojževo iz Strpne vasi. Bog jima daj obilo sreče v novem stanu!

Bilčovs. (Poroke.) Dne 7. II. je bil za našo faro praznični dan, tedaj je namreč obhajal naš vrli predsednik izobraževalnega društva, Janko Ogriz svoj poročni dan. Izbral si je za nevesto Ano Bister iz ugledne Matjakove hiše na Moščenici. — V nedeljo prej je imelo naše društvo in ženski odsek sestanek, da bi na primeren način počastilo svojega predsednika. Janko Seher je mu kot podpredsednik izrazil imenom društva najiskrenejše častitke s prošnjo, naj bi tudi v novem zakonskem stanu ohranil isto ljubezen in požrtvovalnost za društvo kot do sedaj. Katri Ogriz mu je prinesla imenom žen in deklet častitke k slavnostnemu dnevju. Vrli fant Valentin Filipič mu je zelo lepo deklamiral Gregorčičevo pesem „Življenje in praznik“, dve dekleti pa 2 ljubke poročne pesmi. Dobro, da ne veljajo v polnem obsegu njemu besede „Hišice očetove“, ki jo je lepo deklamirala Rezka Fugger, ker on ostane ravno tako v naši sredi, zdaj kot pd. Lesjak na lepem posestvu, ki so mu ga podarili dobri Plavčevi starši. — Vidno ginjen se je zahvalil vsem. — Pa je vse to tudi pošteno zaslužil. — V pondeljek se je vršila poroka s poročno mašo. Med sv. mašo, kjer je nastopila tudi požarna bramba, so peli domači pevci kot svojemu požrtvovalnemu pevovodji, lepe mašne pesmi. — Po poroki so se zbrali svatje pri Miklavžu, kjer se je vršila veselica, tako lepo in pristrčno, da so vsi rekli, tako lepe in prijetne ženitnine še ni bilo pri nas in je tudi zlahka ne bo. Pevski zbor je ves čas prepeval lepe pesmice, da nobenemu ni bilo dolg čas. Prihiteli so tudi čg. Muri iz Gorenč, ki so pri obedu v lepih besedah izrazili poročencem svoje častitke. — Mi vsi pa kličemo jima: Obilo sreče v zakonskem stanu, na mnoga leta! — Dne 13. t. m. pa je peljal pred poročni oltar vrli fant Peter Sitar, pd. Luki, svojo izvoljenko, pd. Šustarjevo Katijo. Želimo tudi jima obilo sreče in božjega blagoslova!

Št. Jakob v Rožu. (Poroke.) Dolg je bil predpust. Zato se zaročencem ni nič mudilo z ženitvijo. Šele proti koncu so pritisnili. Staro leto je zaključil z ženitovanji pd. Janežič, posestnik v Lešah, s Kompanovo Nežo. V novem letu pa je začel z ženitovanji njegov brat Jokej s Kocjanovo Lucio. Sicer smo pa v tem predpustu, razven poroke železničarja Moser, ki je v Beljaku poročil Marijo Golob, oskrbeli druge fare z mladimi ženami in gospodinjami. Iz Sveč sta prišla dva ženina in nam odpeljala Knaflovo Micko iz Velike vasi in Sp. Strelčevo Ančko iz Svaten. Iz Št. Štefana na Zili je prišel eden po Angelo Pak in iz Pečnice eden po Antonijo Gregorec. Vsem mladim poročencem obilo sreče in blagoslova v zakonskem stanu! Po 34letnega ženina, Motezovega Hanzija iz Podgrada pa je prišla nevesta bela smrt in ga odpeljala s seboj v večno življenje.

Škocijan. G. urednik in bralci „Kor. Slov.“ ste gotovo nevoljni in radovedni, zakaj tako dolgo ni nobenega dopisa iz Škocijana, najlepšega kraja Podjune. Ni nam zamrznilo črnilo, četudi ga najrajše ne rabimo. Tudi svinčnike imamo, samo komodni smo in malo leni, kakor naši ljudje po drugih krajih. Toraj par novic: Pred novim letom smo imeli gospodarsko in politično zborovanje pri Rušu, na Štefanovo so tam naši fanti in dekleta igrali igro Logarjeva sinova tako lepo, da so nas spravili do solz. Na pustno nedeljo so nam priredili zabaven večer, ter so postavili na oder Karlovo teto. Staro leto smo končali in novo leto pričeli s sv. misijonom, ki se je obnesel prav dobro. V pustu smo se tudi ženili. Lansko leto je Munejeva Malka postala Židanoba v Ljubljani, njeno sestro Micko Goričnik pa je odpeljal zal ženin Alojz Plaznik, železničar v Trbovljah. Jezerniški kmetje pravijo: Hčere od hiše! Melharjevo je poročil

Burjakov, Šimen Diexer iz Kamena, Trinklno-vo Micko Vivčnik pa šofer Ferdinand Rabič iz Wolfsberga. Naj bodo srečni v zakonskem življenju! — Pri občinski seji dne 19. t. m. so nam občinski očetje naložili 60odstotne občinske doklade. V pokritje deželnega dolga mora naša občina prispevati 2500 S (Kopfsteuer), za bolnice 700 S, za novo napravo telefona se je dovolilo 500 S, za dograditev občinske hiše pri Čuku 3500 S, za novo motorno brizgalno v Sinči vasi prispeva škocijanska občina 300 šilingov. Ko smo našo farno cerkev zunaj in znotraj temeljito popravili, bi to leto še rad nov božji grob popravili in spolnili orglje. Salcburška Caecilia zahteva 900 S. V pokritje teh stroškov bode najbrž premalo istih 700 S, katere nam je svojčas plačala država za lepe cinaste piščalke in na katere sedaj nekje piškajo Židje, seveda na drug način, ker so spretno umeli si izkoristiti vojno. Kdor zna, pa zna, je rekel Mrcinov Jaka, ko je s svedom kravo klal.

Marija na Zili. Tokrat šele poročamo o povodnji v jeseni lanskega leta, sicer že precej pozno, pa tudi zadnji mora nekdo biti. Zila je napravila tudi pri nas precej škode. Strgala je namreč cesto preko Beljaka tako, da je bil promet z mestom nekaj dni nemogoč. Odnosla je tudi most v Turdaničah, ki mu po nemško pravijo Zündhölzelbrücke. Da pa se nihče ne bo spodtikal nad našim dopisom in rekel, da zdaj šele povodenj na dan vlačimo, mu povejmo, da imamo zaznamovati v letošnjem pustnem času precej povrh. In sicer so nam odpeljali na Štefanovo iz Prosovič kar dve hčeri in sestri iz ene hiše, pd. Žnidarjevo Marijano in Franco. Prvo si je vzel za ženo Rebrnikov France na hribu, mlajšo pa železničar Franc Lamprecht v Črnovičah. Ker je izgubil pd. Hajnžic v Turdaničah pred enim letom svojo prvo ženo in si je mislil, da ni mogoče biti brez gospodinje pri taki hiši, je šel, kakor pravijo pri nas, na verbe k sv. Miklavžu na Dravi in je pripeljal drugo pd. Šajslново Micko na svoj dom. In kakor je slišati, Turdaničani sploh radi zahajajo na Dravo k sv. Miklavžu. Naš župnik sicer pravijo ob pridigi, da se mora vsak fant sv. Jožefu in Mariji priporočiti, da mu pomagata pri iskanju neveste, ali ti fantje pa hodijo, kakor se nam zdi, le sv. Miklavža za neveste prosit in ne sv. Jožefa. V pondeljek 14. t. m. pa se je oženil pd. Hojzlčov Peter v Mariji na Zili. Čeravno on ni našega mišljenja, si je poiskal narodno Slovenko za ženo, Mihaelo Grafenauer, Janahovo v Turdaničah! Nemec na Velikem Selu pa je pripeljal nevesto iz Rožne doline. Ohačkova Lojza v Bačah pa je obljubila zvestobo v zakonskem stanu Jurčevemu Tevžeju v Bačah. Voščimo vsem skupaj veliko sreče in veselje v zakonskem stanu.

DRUŠTVENI VESTNIK

Sveče. V zadnjem času širijo gotovi naši nasprotniki neverjetne vesti glede uporabe plačane članarine in čistega dobička od iger in hočejo s tem odbijati člane od društva in postaviti vodstvo v temno luč. Da se naša, gotovo najmanjša članarina od vseh društev na Koroškem, uporabi samo za društvene potreščine, je samo umevno in da je vsaki član, kateri je plačal članarino tudi vpisan, o čimer se lahko vsaki član osebno prepriča. Glede iger nismo dolžni dati tem obrekovalcem račun glede uporabo čistega dobička, pač pa hočemo povedati javnosti, da se je dal čisti dobiček od zadnjih dveh iger, kljub temu, da imamo še dolg za novi oder, občini za občinske reveže, kar je tudi občinski sluga pri povabilu na sejmišču javno povedal. Za širjenje takih vesti so pač le zmožni ljudi, kateri menjajo njih politično prepričanje kakor obleko. Nemci imenujejo take ljudi „Gesinnungslumpen“.

Žitara vas. (Miklova Zala.) Kdo ne pozna izmed Slovencev, posebno koroških Slovencev te lepe igre ali vsaj njene vsebine. Upriporila se je že na vseh večjih odrih v Celovcu, v Rožu itd. Pred leti prvič v Žitari vasi z izvrstnim uspehom. V jeseni jo je upriporilo izobr. društvo iz Globasnice v Dobrli vasi naravnost krasno. Ker zgledi vlečejo, jo je tudi Žitarsko društvo zopet upriporilo. Dvorana

je bila polna. Po pozdravu g. preds. se je vršila igra, a bili smo malo razočarani. Igralo se je srednje. „Zala“ v najlepših prizorih ni ugajala. Videlo se je, da vloga ni bila za njo. Premalo čustveno in preveč tiho, s petjem ni mogla naprej. To je mučno ne le za igralca, še bolj za gledalca. Almira je bila dobra, v nekaterih prizorih izvrstna. Tresoglava smo že videli boljše igrati. Zakaj tako razburljivo? Izvrstno pa sta rešila vlogi naš stari Serajnik in Serajnica, tudi Mirko je bil na mestu, ne tako še v kretnjah kakor v lepi, razločni izgovorjavi. Poznalo se mu je, da je še novinec, a obeta biti dober igralec. Prizor Turki je bil z malo izjemo lep. Drugi prizori tako, tako.

iz obrtnega reda, ako kmet žival doma zakolje. V Železni Kapli in Beli je hotela kmetijska podružnica uvesti domače klanje in meso prodajati v javni prodajalni. To se bo zabranilo, a ko kmet ne more prodati svojega goveda, se menda ne bo čakalo, da mu ubije nogo, da je potem sme zaklati. Obširno se je govorilo o izvozu lesa. Razmere so postale tako težavne, da se ne sme več vzdržati izvozna carina (2 zlati kroni za šest meter). Zahtevalo se je tudi, naj železnica ceneje preva-

cem leta vspel že na 80 milijard. Premoženje se porabi za 79 uradnikov, drugo se vloga v banke, ki plačujejo 6—7% obresti, same pa posojujejo po 20 in 25. Zavarovalnica zoper nezgode ima svoj denar sicer naložen zelo ne-

Pij
Kathreiner-
Kneipp-ovo žitno kavo!

Ti ostaneš zdrav!

11

Kathreiner

sreča
v skodeli kave!

Naredila je cela igra vtis, da je premalo in površno naštudirana, posebno pevske točke so bile slabe in nekatere vloge niso bile dobro razdeljene. — To je kratka ocena uprizoritve, katera naj pa ne bo društvu v zamero, ampak v spodbudo, kajti sama hvala in v spodbudo in tudi ne rodi mojstra. Na nekaj bi še opozorili društvo, da so odmori docela predolgi in dolgočasni. Kje je petje? Saj imate v Žitari vasi izvrsten zbor! Godba na pihala je lepa, a na naših prireditvah neumestna in za majhno dvorano prebučna. Glavni cilj pa je bil dosežen, blagajna je bila polna, zato vsem obiskovalcem hvala!

ža mleko, naj ne računa teže konve in returvožnje. Zastopnik železnice pa je izvajal, da je voznina mleka samo 4000krat valorizirana in da železnica povrh plačuje. Generalni intendant (ki skrbi za vojaško prehrano) naznanja, da se bo za vojaščino klala domača živina. Vojaščina potrebuje v letu 4500 goved, nekaj je tudi. Kjer je garnizija tako majhna, da sama ne kolje, se bo od mesarjev zahtevalo, da dobavljajo meso domače živine. Poročalo se je, da se je trgovinska pogodba s Češko že odpovedala.

Za obdelavanje zasutega sveta v Ziljski dolini in drugod bi bilo nujno potrebno, da bi mogle nadzornik za rastlinstvo ljudem povedati, kaj se bo moglo dati. A zdaj zahteva finančni minister, da kolikor dā država, naj dā tudi dežela. Deželni proračun pa je sklenjen in se ne sme prekoračiti.

Najemnina za l. 1927.

Red, ki ga je vpostavil kulturni svet lani, se je dobro obnesel, ljudje so ga sprejeli in ni bilo preprirov. Zato se naj letos zopet določi najemnina tako: za najboljši svet 80 S, za srednjega 60, za slabega 40 S. Ko se pa bo ponekod zvišalo občinsko breme, je dovoljeno, če to breme presega 50%, zahtevati nekaj več.

Zavarovanje zoper nezgode v kmetijstvu.

Poroča dr. Stotter: Zavarovanje zoper nezgode sloni na postavi iz l. 1888, ki določuje, da se morajo podjetja, kjer se dela s stroji, zavarovati. Naznanila so se dotična podjetja. Ko pa je bilo zmirom dosti preprirov, je vso zavarovalnino prevzela dežela, ki plačuje zavarovalnici zoper nezgode v Gradcu letnih 40.000 šilingov; s tem so zavarovani za svoje stroje vsi kmetje, katerih posestvo ne presega 50 ha. Zdaj pa ljudje pri kulturnem svetu naprej povprašujejo, ali so dolžni plačevati zavarovalnino ali ne. Na to odgovor:

Ako pri stroju delata samo gospodar in njegova žena, ni treba zavarovanja. Ko je zavarovalnica na to trdila: a če bi bil gospodar bolan, se bo pa le pritegnil drug človek, je ministrstvo odločilo, da je zavarovati treba šele, kadar se vpostavi tuj človek. Dosti kmetov pa se svojčas ni zgledalo, leti se morajo zgledati pri občini, da imajo stroj (mlatilni, slamorezni, cirkularno žago). Občina bo dotičnika naznanila zavarovalnici. A zdaj se je zavarovanje razširilo na drvarje. Sekanje, prevažanje, pospravljanje drv se mora zavarovati, zavarovati se morajo tudi lovci. Izvzeto iz zavarovanja je in se ne zavaruje navadno napravljavanje drv za dom, ki jih napravlja kmet s svojimi ljudmi (tudi napravljavanje desk in stavbenega lesa za dom). A če se les seka s posebnimi drvarji, ali če se dela z domačimi ljudmi za trgovino, se mora zavarovati. Če seka n. pr. kmet les za papirnico, mora svoje ljudi zavarovati. Ljudje se tudi pritožujejo, da prihajajo orožniki in silijo ljudi, naj odstranijo stare stroje in nabavijo nove, ki bi imeli varnostne priprave. Svojčas je izdal deželni glavar ukaz, da se morajo pri strojih napraviti varnostne priprave. Ako se delavec ponesreči pri nezavarovanem stroju, bode zavarovalnica tožila kmeta, in se bo obsodil plačevati rento.

Franc Mario (Otmanje) poroča, da se bo rezervni fond Graške zavarovalnice kon-

rodovitno: hiše v Celovcu (pod tobakarno) ji nesejo na leto dva šilinga!

Krasnig: Ljudje so si po vojni nakupili stroje in jih zdaj ne morejo metati v stran, varnostne priprave pa se ne dajo kar pripneti. Naj se da ljudem par let časa, medtem naj dežela plačuje premijo naprej.

Rettl: Deželni glavar je poročal, da se godi toliko nezgod, da se stvar ne more prezirati; stari stroji bi se mogli samo tistim kmetom pustiti, ki delajo z lastno družino. Ako se zdaj poslu kaj zgodi, bo kmet plačeval rento. Hudo je: kmetu se tudi ne more reči, postavi nazaj staro napravo za rezanje krme.

Gruber: Vedel bi izhod: Naj se sploh krma ne reže več. Imam 90 goved, a slamo režemo samo za nastiljo in za konje in radi tega se ne porabi nič več krme.

Gagl: Varnostna priprava se na strojih lahko pritrdi in ne stane več kakor kovanje konja. Na zavarovanje morajo ljudje biti pozorni. Zgodil se je slučaj, da je hlapec vozil za trgovca hlode, pa si je zlomil nogo: zavarovalnica ni plačala nič. Starc je pustil hoditi za konji dekllico, ki še ni bila 14 let stara, in ko se je zgodila nesreča, zavarovalnica ni dala nič, ker so zavarovani ljudje le od 14. leta naprej.

Franc Mario: Opozarjali smo zavarovalnico, naj se ozira na kmete, ki pač morajo h konjem včasih postaviti tudi 14letne otroke, naj se ozirajo na gospodarja, ki je uničen, ako mora plačati 45 milijonov odškodnine.

Traussnig: Prav bi bilo, da bi dobili zavarovanje v lastne roke: imel sem dva slučaja: hlapcu je konj izbil oko, pa niso mu dali nič, drugi je prišel pod voz, in ni dobil tudi nič. In kdor je dobil rento, se mora vsako drugo leto v Gradcu predstaviti. Bil je tak poškodovan delavec, ki je potem pletel koše. Ko so videli, da ima žuljave roke, so mu takoj znižali rento! Komisar pri okrajnem glavarstvu v Wolfsbergu se je trudil v 10 slučajih za oškodovane ljudi, a ni dosegel v nobenem nič.

Iz šolskega odseka.

V šolskem odseku so se odobrili predlogi ravnatelja. O slovenskih fantih, ki so se po želji dr. Kuharja (našega rojaka) spravili na kmetijsko šolo v Litzlhof, se poroča, da so pridni in dobro napredujejo. Podlage pa jim manjka (to je posledica naših šol). Priporočalo se je, naj se napravi šola za molžo v Drauhofenu, kmetijska šola v Wolfsbergu pa se naj opusti, ker šteje samo 22 gojencev.

Gruber opozarja, da je šola za molžo tako potrebna kakor zimske kmetijske šole. Ljudje se morajo vreči na pridelavanje mleka, in služba mlekarja bo dolgo časa dobro plačana.

Striessnig poroča, kako so bili tuji mlekarji slabi. Molzti niso znali, drugega dela niso hoteli prijeti in zahtevali so neprimerne plače. Šola za molžo bo trpela 6 mesecev in se bo skrbelo, da bo čim manj stroškov. Pridelavanje mleka in svinjereja se še splačata, zato se je treba na to stroko vreči. Treba je kravarice spraviti iz hleva, prej ne bo bolje, kmet mora molzti sam, kakor v Švici zna molzti vsakdo.

Hernler ugovarja načrtu, da se šola za molžo priredi v Drauhofenu, kjer je gospodinjstva šola, in se ne more dajati fante in dekleta v eno hišo. Manjšim kmetom se sploh že

GOSPODARSKI VESTNIK

Seja deželnega kulturnega sveta
dne 4. svečana 1927.

(Konec.)

Konferenca predsednikov.

Poroča Supersberg: Položaj kmetijstva prihaja neznosen, nujno je treba misliti, kako bi se moglo čimprej pomagati. Znižanje voznine do Dunaja se mora vzdržati, ker je bilo zdaj mogoče spraviti na dunajski trg 5000 glav domače živine. Znižanje naj se razširi še na plemensko živino, ker zdaj velja samo za pitovno. Od vlade se je zahtevalo, naj pomaga, ko se upostavi društvo za prodajanje živine. Leto društvo bi delovalo tako, da kmet naznanil žival, ki mu je na prodaj, komisija bi jo pogledala in cenila in na to cenitev bi dobil predplačilo. Potem bi se kmetu dala na razpolago za pitanje potrebna krma, ali pa bi se tako uredilo, da društvo živino pokupi in pita v lastnih hlevih. Žganjarne so svojčas vsako leto pitale 3000—4000 vol, zato bi se naj dalo takim žganjarnam nekaj udobnosti, da bi mogle izhajati, naj bi se izdelavanje polovice potrebnega alkohola prepustilo takim kmetiskim žganjarnam. Pri pospeševanju kmetijstva pa so nastale težkoče, ko zahteva finančni minister, naj se kulturni svet zadovolji z mesečnimi doneski. Kulturni svet pa potrebuje $\frac{3}{4}$ vseh podpor v prvih 4 mesecih leta za travna in druga semena, drugo za premiranje v jeseni.

Konferenca je zahtevala, naj se ob mejah živinozdravniške določbe kar najstrožje izvajajo in tako omeji uvažanje. Zahtevala se je preureditev carine na kmečke pridelke. Govorilo se je, kako bi se mogla živina doma klati: konferenca je zahtevala, naj se izvzame

tako godi, da kravarice več nimajo, ker je predraga. Kmet sam pa ima dela v gozdu in ne more v hlev.

Dr. Stotter: Na Koroškem absolvira vsako leto 120 fantov kmetijske šole, 800 do 1000 domov pa pride v letu od očeta na sina, torej prevzame 700 mladih gospodarjev posestvo brez potrebne izobrazbe.

Insp. Frank poroča o varnostnih naredbah zoper raka na krompirju.

Msgr. Podgorc poroča o slučaju, ko je kmet moral obrestovati dolg po 20 in 25% in se je v par letih uničil. Postava zoper oduševanje še obstoji — „ako se kedo posluži nevednosti ali potrebe, da jemlje od človeka neprimeren dobiček“. Naj se kulturni svet obrne do sodišč z zahtevo, da se ta postava zopet izvaja.

Pomoč kmetom: Carina ali nagrada?

Položaj naših kmetov prihaja neznošen. Zato se je vlada posvetovala z različnimi zastopniki tovarn, kulturnih svetov in delavskih društev. Sad teh posvetovanj je postavljen predlog, ki naj spremeni do zdaj veljavno carino za žito in meso, ter tudi nekatere postavke industrijske carine. Kakor je „Koroški Slovenec“ že zadnjič poročal, se hoče za pšenico in rž določiti carina 4 zl. kron, za oves in ječmen 3 zl. krone, carina za meso pa se zviša od 12 na 15 zl. kron za metercent. Mislilo in sodilo se je, da bodo za tako zvišanje carine tudi delavci, že iz tega razloga, ker bi se z višjo carino dalo državi več možnosti, pogajati se za izvoz naših industrijskih pridelkov. Država namreč od carine pozneje lahko odnehava tistim državam, katere nam dajejo trgovskih udobnosti.

Zdaj se pa zglaša „Arbeiter-Zeitung“, bržkone piše dotično izjavo dr. Bauer, voditelj avstrijske socialne demokracije. Le-ta izjava pravi, da delavci carino odklanjajo, zato pa dovolijo živinorejsko premijo tistemu, ki prodaja govedo, katero je sam vzredil in pitovno nagrado tistemu, ki jo je opital. Kmetu, ki govedo proda, bi se prodaja potrdila na izkaznici, s katero bi potem nagrado dvignil pri davkarju; plačala bi to nagrado država, katera bi zato naložila davek konzumentom.

Socialni demokratje mislijo: tako se podraži samo tisto meso, katero pride od domačega kmeta, ako dovolimo carino od vsega, se podraži tudi iz tujine došlo, se podraži delavcu življenje, te premije pa nihče ne bi čutil.

Na Dunaj se v letu pripelje iz inozemstva 104.000 glav živine, iz Avstrije je prišlo samo 28.000 (leta 1926). Če bi se po socialističnem načrtu vsa carina spremenila v nagrado, bi se kmetom plačalo v obliki nagrade, ako ima govedo počez 300 kg mesa (pitovno) za 84.000 stotov mesa 1 milijon zlatih kron vsem vkup, na drugi strani pa bi se delavcem cena mesa znižala, ko odpade za vse meso, ki pride iz inozemstva — 312.000 stotov — dosedanja carina 12 zl. kron, to je 3.700.000 zl. kron, kateri znesek bi odpadel kot carina.

Ako se to, kar državi tu odpade, mora vrniti na drugi strani, če kmet dobi en milijon, 3.700.000 pa se mora državi vrniti, ne vemo, če ne bi moral kmet v obliki drugega davka plačevati državi dosti več, nego se mu hoče baje pomagati s premijami.

„Reichspošta“ kot vladen list gleda reč še z drugega stališča: Prvi čas po vojni je bilo treba spraviti kmečko produkcijo v tir, zdaj se zopet dela kakor pred vojsko, v marsičem se pridela veliko več, ali zdaj je nastala težava, da kmet sploh svojega pridelka ne more se znebiti. V sled tega se bo zgodilo to-le: Mali posestnik bo silil z živino na trg, tam se bojo zglasili prekupci, ki bodo ceno tlačili in kar znaša premija bo prekupec pri ceni pritiskal, tako da kmetu ne ostane zopet nič. Recimo, da proda lepo kravo, ki tehtja 600 kg in ima 300 kd mesa, bo dobil, ako bo znašala premija samo znesek, za katerega se hoče carina zvišati, to je 3 zl. krone, tedaj bo kmet dobil sploh samo 9 zl. kron, to je 14 šilingov pri cellem govedu. Ali je to pomoč, o kateri se lahko resno govori, dvomimo. Ako kmet dobi zdaj za pitovnega vola, 300 kg mesa à 2 S, to je

6 milijonov, konzumentu pa se prodaja 22—28, počez po 25, tako se je izkupilo 750 S, ali more potem kedo trditi, da tista 2 S carine, pri govedu 6 S, podražuje delavcu življenje, drugih 144 pa ne, če še naglašamo, da je kmet vola štiri leta redil, da ga je pital z dragim žitom, drugi pa so ga samo zaklali in prodali v osmih dneh, ali zamore še potem kedo reči, da se sploh za delavca skrbi, ko se samo gleda na tiste groše, ki jih hoče in mora zahtevati kmet za svoje delo in za svoje posle, na drugo, kar delavcem v mestu podražuje meso pa se nihče ne mara spomniti. Vedno več se uvažuje mesa: l. 1925 se ga je kupilo v inozemstvu 331.000 stotov, l. 1926 do 1. oktobra je 312.000, tako da ga bo v vsem letu 420.000 stotov. Domači pridelek pa se prodati ne more. Vse je postavljeno na glavo, tako mora priti čas, ko domači človek ne samo ne bo nič več kupil, temveč tudi nič več ne bo imel nesti v davkarju. Potem pojdejo naši uradniki lahko tudi brezdelni po svetu. Radovedni smo, kaj še bo iz tega. Vidimo le, da je težko z delavci se pogajati. Ljudje se morajo zavedati, da se bomo ali vsi vkup zdržali, ali vsi vkup pokopali.

NAŠE KNJIGE

Kolački. Med drugim je Goriška Mohorjeva družba izdala za l. 1927 tudi zbirko povesti in pesmic za otroke. Knjiga je prikrojena, da nadomesti slovensko šolsko čitanko, katera je na Goriškem iz šole popolnoma izpodrinjena. Ker so na šolskem polju pri nas razmere povsem iste, je knjiga zelo priporočljiva za našo šolsko mladino. Knjižica vsebuje tudi za deklamiranje pripravne pesmi. Da se nabava knjige olajša, je uprava „Kor. Slovenca“ naročila večje število izvodov in jih razpečava v svojih prostorih v Celovcu po 60 grošev. Slove n s k a m a t i, z borimi 60 groši lahko osrečiš svoje male. Slovenski oče, samo vrček piva si pritrčaj in hvaležni Ti bodo Tvoji otroci.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. V Milanu je bilo v nekem poštnem vozu 25 vreč denarja izropanih. O roparjih ni bilo več sledu. Ker ni verjetno, da bi mogli med vožnjo iz vlaka skočiti, se misli, da so roparji že v Chiassu vlak zapustili. — V Turinu so prijeli 85letnega starčka radi berčenja. Bil je popolnoma raztrgan in izstradan. V njegovi podstrešni sobi so našli uložne knjige in vrednostne papirje v skupni vrednosti 250.000 lir. — V Nemčiji je podedovala neka služkinja po svojem stricu v Ameriki 5 milijonov dolarjev, to je 35 milijonov S. Radi tega se ženitvene ponudbe na ravnost posipljejo na njo. Vsa pisma pak romajo v peč. Ona je zaročena z nekim zidarjem, in noče ga zameniti z drugim. — Čehoslovaška ima 14.356.000 prebivalcev, in sicer na Češkem 6.900.000, na Moravskem 2.800.000, v Šleziji 720.000, na Slovaškem 3.200.000, na Podkarpatskem Ruskem 680.000.

Z dežele. Na kmetih, kjer so bili nekoč zaposleni po 3—4 hlapci, se nahaja danes komaj eden. Kmet se poprime dela toliko bolj, trudi se z mladoletnimi otroci, k večjemu, da ima še kakega šoli odrastlega fanta. Poslov deloma ni za dobiti, oziroma jih kmet pri svojih slabih dohodkih ne more plačati. Plača za posle, doneski za bolniško blagajno, Lohnabgabe in Kopfsteuer so za kmeta ob sedanjih gospodarski stagnaciji preveliki. Če mu posel oboli, dobi od bolniške blagajne bagatelo in mora poleg četrtletnih plačil še posebej iz svojega plačati zdravniške stroške in lečila. Tako preveliki socialni davki tudi na deželi povzročajo brezposelnost. Če kmet preračuna, koliko znesejo letni stroški za posle in razni socialni davki, razvidi, da izhaja ceneje, če dela s pomočjo stroja.

Svarilo. Po deželi hodijo okrog kmetov razni prebrisani ljudje, ki kupujejo obligacije prisilnega posojila in plačujejo za nje 50 do 65% nominalne vrednosti. Sami jih prodajajo hipotekarnemu zavodu mnogo dražje in dela-

jo pri tem dobre kupčije. Zanesite rajši sami dotične obligacije v Celovec, da ne boste drugim dajali dobička!

Stari šilingi. Z državno odredbo so vzeti stari šilingi iz prometa in se dobi za nje samo 69 grošev. Ljudem se zdi neumevno, kako morejo imeti novi šilingi, ki so manjši in imajo procentuelno manj srebra, imeti večjo vrednost. So pa tudi drugi ljudje, razni špekulantje, ki hodijo okrog in plačujejo velike šilinge nad vrednost. In ti jih potem spravljajo v inozemstvo, večinoma v Italijo, kjer jih zopet z dobičkom prodajo. In tako roma zopet srebro iz države. Če bi jih država nekoliko doplačala, bi jih na lahek način zopet spravila skupaj, a tako imajo tuji dobiček.

Zanimiva tožba. V Mürzzuschlagu se je neki mož branil prevzeti očetovstvo nezakonskega otroka. Sodišče je pozvalo gotovega profesorja, strokovnjaka, da določi, je ali ni ta oče. Strokovnjak je preiskal krv matere, napovedanega očeta in otroka, in našel, da je najbrže toženi res oče, ali samo do gotove verjetnosti. Po prstnih otiskih je očetovstvo verjetno, po barvi las, po barvi šarenice (neka koža očesa) očesa, po obliki obraza in posebno po oblikovni analizi očesa, ušesa in nosa sklepa večak, da je to z veliko varnostjo oče otroka. Ta sklep utemeljuje večak še s tim, da gotovo v celi državi ni drugega moža, ki bi bil v toliko lastnostih obtožencu tako podoben, da bi mogel veljati kot oče otroka.

Umor opernega pevca Grosavesca. Nedavno je bil na Dunaju umorjen operni pevec Grosavescu, in sicer iz ljubosumnosti od svoje žene. Truplo je bilo te dni prepeljano v Romunijo, njegovo domovino. Po vseh postajah domovine so se zbirale množice ljudstva. Ko je dospel vlak v Lugos, so prepeljali truplo v narodno gledališče, kjer je ostalo do 23. februarja. Dunajčani so radovedni, komu pripade zavarovalna premija 10.000 dolarjev. V zavarovalni pogodbi je sicer označena žena, ali žena je s svojim činom izgubila pravo. Kot dediča prideta v prvi vrsti njegova otroka v poštev. Tako odgovarja zastopnik rodbine radovednim Dunajčanom.

POSESTVO poceni prodam!

Nahaja se v Zgornji venci in sestoji iz enonadstropne hiše z gospodarskimi poslopji, iz prostorov za gostilno in trgovino, pokritim kegljiščem in 60 johov zemljišča. Prevzame se lahko takoj. Več pove **Franc Valjavec, Celovec, Tarvisersrasse 76.** 20

OLJE ZA VEČNO LUČ

pripravne stenje, svetilnične glazke, ogije za kadijnike in kadilo

priporoča

trgovina s svečami
SIEBERT, CELOVEC,
Stauderplatz. 25

Naznanilo!

Usojam si, cenj. občinstvo iz Podgorij in okolice obvestiti, da sem otvoril preteklo jesen pri Podlipniku v Podgorjah v Rožu

čevljarsko delavnice oziroma podružnico

Priporočam se za nakup vsakovrstnih čevljev, ki ih imam vedno veliko na izbiro v zalogi po najugodnejših cenah.

Obilen obisk pričakujoč beležim z odličnim spoštovanjem **Janez Stroj**, čevljarski mojster v Št. Ilju ob Dravi. 27

Inserirajte v Koroškem Slovencu!